

ЗАТВЕРДЖЕНО

протоколом засідання Вченої ради МДУ
від 26.12.2019 № 5

(у редакції, затвердженій протоколом
засідання Вченої ради МДУ
від 25.11.2020 № 6)

введено в дію наказом МДУ
від 30.11.2020 №302)

**ПОЛОЖЕННЯ ПРО ЗАПОБІГАННЯ ТА ВИЯВЛЕННЯ
АКАДЕМІЧНОГО ПЛАГІАТУ В НАУКОВИХ ТА НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИХ
ПРАЦЯХ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ТА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ
ОСВІТИ МДУ
(нова редакція)**

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату в наукових та навчально-методичних працях науково-педагогічних працівників та здобувачів вищої освіти МДУ (далі – Положення) є складовою системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти в Маріупольському державному університеті (далі – МДУ), розроблено відповідно до Закону України «Про освіту», Закону України «Про вищу освіту», Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність», Закону України «Про наукову і науково-технічну експертизу», Закону України «Про авторське право і суміжні права», Цивільного кодексу України, листа Міністерства освіти і науки України № 1/11-8681 від 15.08.2018 р., інших нормативно-правових актів та Статуту Університету.

1.2. Метою Положення є створення ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагіату в роботах науково-педагогічних працівників Університету, здобувачів вищої освіти першого, другого та третього рівнів вищої освіти денної та заочної форм навчання, докторантів.

2. ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ ТА ЇХ ВИЗНАЧЕННЯ

2.1. У Положенні основні поняття вживаються у такому значенні:

- автор – фізична особа, результатом творчої праці якої є представлений твір;
- академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства;

- науковий результат – нове наукове знання, одержане в процесі фундаментальних або прикладних наукових досліджень та зафіксоване на носіях інформації. Науковий результат може бути у формі звіту, опублікованої наукової статті, наукової доповіді, наукового повідомлення про науково-дослідну роботу, монографічного дослідження, наукового відкриття, проєкту нормативно-правового акту, нормативного документа або науково-методичних документів, підготовка яких потребує проведення відповідних наукових досліджень або містить наукову складову, тощо;

- науково-технічна інформація — будь-які відомості та/або дані про вітчизняні та зарубіжні досягнення науки, техніки і виробництва, одержані в ході науково-дослідної, дослідно-конструкторської, проєктно-технологічної, виробничої та громадської діяльності, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді;

- плагіат – оприлюднення (опублікування), повністю або частково, чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору;

- твір – інформація, як результат наукової чи навчально-методичної діяльності конкретної особи (чи у співавторстві), представлена на паперових носіях або в електронному вигляді у мережі Інтернет чи оприлюднена на офіційному веб-сайті Університету (монографія, підручник, навчальний/навчально-методичний посібник, навчальне видання, стаття, рукопис дисертації, кваліфікаційна робота, тощо);

- цитата – порівняно короткий уривок з літературного, наукового чи будь-якого іншого опублікованого твору, який використовується, з обов'язковим посиланням на його автора і джерела цитування, іншою особою у своєму творі з метою зробити зрозумілішими свої твердження або для посилання на погляди іншого автора в автентичному формулюванні.

2.2. Види академічного плагіату в наукових роботах (авторефератах, дисертаціях, монографіях, наукових доповідях, тощо)

Академічним плагіатом є:

2.2.1. Відтворення в тексті наукової роботи без змін, з незначними змінами, або в перекладі тексту іншого автора (інших авторів), обсягом від речення і більше, без посилання на автора (авторів) відтвореного тексту;

2.2.2. Відтворення в тексті наукової роботи, повністю або частково, тексту іншого автора (інших авторів) через його перефразування чи довільний переказ без посилання на автора (авторів) відтвореного тексту;

2.2.3. Відтворення в тексті наукової роботи наведених в іншому джерелі цитат з третіх джерел без вказування, за яким саме безпосереднім джерелом наведена цитата.

2.2.4. Відтворення в тексті наукової роботи наведеної в іншому джерелі науково-технічної інформації (крім загальновідомої) без вказування на те, з якого джерела взята ця інформація;

2.2.5. Відтворення в тексті наукової роботи оприлюднених творів мистецтва без зазначення авторства цих творів мистецтва.

3. ЗАПОБІГАННЯ АКАДЕМІЧНОГО ПЛАГІАТУ

3.1. Будь-який текстовий фрагмент обсягом від речення і більше, відтворений в тексті наукової роботи без змін, з незначними змінами, або в перекладі з іншого джерела, обов'язково має супроводжуватися посиланням на це джерело. Винятки допускаються лише для стандартних текстових кліше, які не мають авторства та/чи є загальноживаними.

3.2. Якщо перефразування чи довільний переказ в тексті наукової роботи тексту іншого автора (інших авторів) займає більше одного абзацу, посилання (бібліографічне та/або текстуальне) на відповідний текст та/або його автора (авторів) має міститися щонайменше один раз у кожному абзаці наукової роботи, крім абзаців, що повністю складаються з формул, а також нумерованих та маркованих списків (в останньому разі допускається подати одне посилання наприкінці списку).

3.3. Якщо цитата з певного джерела наводиться за першоджерелом, в тексті наукової роботи має бути наведено посилання на першоджерело. Якщо цитата наводиться не за першоджерелом, в тексті наукової роботи має бути наведено посилання на безпосереднє джерело цитування («цитуються за: «___»).

3.4. Будь-яка наведена в тексті наукової роботи науково-технічна інформація має супроводжуватися чітким вказуванням на джерело, з якого взята ця інформація. Винятки припускаються лише для загальновідомої інформації, визнаної всією спільнотою фахівців відповідного профілю. У разі використання у науковій роботі тексту нормативно-правового акту достатньо зазначити його назву, дату ухвалення та, за наявності, дату ухвалення останніх змін до нього або нової редакції.

3.5. Будь-які відтворені в тексті наукової роботи оприлюднені твори мистецтва мають супроводжуватися зазначенням авторів та назви цих творів мистецтва (якщо вони відомі). У разі використання творів виконавського мистецтва слід зазначити також індивідуальних чи колективних виконавців (якщо вони відомі). Якщо автори/виконавці

невідомі, слід зазначити, що вони невідомі. У разі неможливості ідентифікувати автора, назву та/чи виконавців твору слід обов'язково зазначити джерело, з якого взято відтворений твір.

4. ВИЯВЛЕННЯ АКАДЕМІЧНОГО ПЛАГІАТУ

4.1. Для констатації різновиду академічного плагіату, визначеного у пункті 2.2.1. цього Положення, достатньо встановити одночасну наявність таких ознак:

- в тексті іншого автора (інших авторів) наявний такий чи майже такий текстовий фрагмент обсягом більше одного речення, як в оцінюваній науковій роботі (за винятком стандартних текстових кліше, які не мають авторства та/чи є загальноживаними);

- цей текст іншого автора (інших авторів) було створено раніше, ніж оцінювану наукову роботу (або інший текст автора оцінюваної наукової роботи, де наявне таке саме речення чи група речень);

- автор оцінюваної наукової роботи не посилається на цей текст іншого автора (інших авторів), або посилається деінде (в списку літератури, в іншій частині своєї роботи) так, що незрозуміло, якого саме речення (якої саме групи речень) оцінюваної наукової роботи стосується посилання.

4.2. Для констатації різновиду академічного плагіату, визначеного у пункті 2.2.2. цього Положення, достатньо встановити одночасну наявність таких ознак:

- в оцінюваній науковій роботі міститься відтворення (повністю або частково) тексту іншого автора (інших авторів) через його перефразування чи довільний переказ:

 - обсягом до абзацу без посилання на автора (авторів) відтвореного тексту, або

 - обсягом більше абзацу без бібліографічного та/або текстуального посилання на автора (авторів) відтвореного тексту щонайменше один раз у кожному абзаці (крім абзаців, що повністю складаються з формул, а також нумерованих та маркованих списків);

- відтворюваний текст іншого автора (інших авторів) було створено раніше, ніж оцінювану наукову роботу (або інший ідентичний за змістом текст автора оцінюваної наукової роботи).

4.3. Для констатації різновиду академічного плагіату, визначеного у пункті 2.2.3. цього Положення, достатньо встановити одночасну наявність таких ознак:

- в оцінюваній науковій роботі наведено п'ять або більше цитат з третіх джерел саме чи майже в такому обсязі, як вони наведені в іншому джерелі, без вказування на це інше джерело як джерело, з якого запозичені відповідні цитати;

- це інше джерело було створено раніше, ніж оцінювана наукова робота (або інший текст автора оцінюваної наукової роботи, де наведено такі самі цитати);

- автор не посилається на це інше джерело, або посилається деінде (в списку літератури, в іншій частині свого тексту) так, що з посилання не зрозуміло, що саме з цього джерела насправді взяті використані автором цитати з третіх джерел.

4.4. Для констатації різновиду академічного плагіату, визначеного у пункті 2.2.4. цього Положення, достатньо встановити одночасну наявність таких ознак:

- в іншому джерелі оприлюднена та сама науково-технічна інформація (крім загальновідомої), яка наведена в оцінюваній науковій роботі;

- це інше джерело було створено раніше, ніж оцінювана наукова робота (або інший текст автора роботи, де наявна та сама науково-технічна інформація);

- автор не посилається на це інше джерело, або посилається деінде (в списку літератури, в іншій частині свого тексту) так, що з посилання не зрозуміло, яку саме науково-технічну інформацію, використану в роботі (крім загальновідомої), автор бере з цього джерела.

4.5. Для констатації різновиду академічного плагіату, визначеного у пункті 2.2.5. цього Положення, достатньо встановити одночасну наявність таких ознак:

- в оцінюваній науковій роботі використані раніше оприлюднені твори мистецтва;

- автори (та/чи назви, виконавці, джерело) цих творів мистецтва відомі;

- в оцінюваній науковій роботі автори (та/чи назви, виконавці, джерело) цих творів мистецтва не вказані.

5. ОРГАНІЗАЦІЯ ПЕРЕВІРКИ РОБІТ НА ПЛАГІАТ

5.1. Перевірка робіт здійснюється за допомогою відкритих (зокрема, EduBirdie.com тощо) та спеціальних програмно-технічних сервісів (зокрема, Unichек тощо). Обов'язковий перевіряє на плагіат підлягають такі види робіт:

- кваліфікаційні роботи здобувачів першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів;
- дисертаційні роботи здобувачів третього (освітньо-наукового) та наукового рівнів;
- наукові статті, подані до друку у серіях Вісника МДУ;
- навчально-методичні (посібники, підручники тощо) та наукові видання (монографії) науково-педагогічних працівників кафедр МДУ.

5.2. Перевірка курсових робіт є не обов'язковою, але за поданням наукового керівника можливо проведення перевірки відповідними програмно-технічними засобами.

5.2. Перевірка кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти здійснюється відповідно до Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату у кваліфікаційних роботах здобувачів вищої освіти МДУ.

5.3. Перевірка дисертаційних робіт здобувачів третього (освітньо-наукового) та наукового рівнів здійснюється за допомогою відкритих (зокрема, EduBirdie.com тощо) та спеціальних програмно-технічних сервісів (зокрема, Unichек тощо), секретарями спеціалізованих вчених рад (далі – відповідальна особа).

5.4. Перевірка наукових статей, поданих до друку у серіях Вісника МДУ, здійснюється за допомогою відкритих (зокрема, EduBirdie.com тощо) та спеціальних програмно-технічних сервісів (зокрема, Unichек тощо), відповідальним секретарем відповідної серії (далі – відповідальна особа).

5.5. Перевірка наукових та навчально-методичних робіт науково-педагогічних працівників (далі – роботи НПП) здійснюється за допомогою відкритих (зокрема, EduBirdie.com тощо) та спеціальних програмно-технічних сервісів (зокрема, Unichек тощо) відповідальною особою відповідного факультету, призначеною розпорядженням декана (далі – відповідальна особа).

5.6. Відповідальні особи здійснюють перевірку робіт за підтримки відділу технічних засобів навчання за допомогою відкритих (зокрема, EduBirdie.com тощо) та спеціальних програмно-технічних сервісів (зокрема, Unichек тощо).

5.7. Після проведення перевірки відповідальні особи надають звіт подібності/схожості для проведення подальшої експертизи.

5.8. Результати перевірки, зазначені в звіті подібності/схожості, є підставою для проведення подальшого аналізу та формування довідки про оригінальність / унікальність роботи відповідно до зазначеної шкали оригінальності.

Показник оригінальності твору	Рекомендація	Кваліфікаційні роботи здобувачів вищої освіти першого та другого рівнів	Навчально-методичні посібники, підручники	Наукові статті, дисертаційні роботи здобувачів третього (освітньо-наукового) та наукового рівнів, монографії
Високий	Твір допускається до захисту або (та) опублікування	80-100 %	75-100%	80-100%
Середній	Твір потребує перевірки відносно наявності посилань для	65-79 %	60-74 %	65-79 %

	цитованих фрагментів. Допускається до захисту або (та) опублікування після повторної перевірки.			
Низький	Твір потребує доопрацювання та повторної перевірки. Допускається до захисту або (та) опублікування після повторної перевірки	50-64 %	40-59 %	50-64 %
Недостатній	Відсутність унікальності / оригінальності. Твір до розгляду не приймається	Менше 50 %	Менше 40 %	Менше 50 %

5.10. Для навчально-методичних та наукових видань, що претендують на отримання грифу «Рекомендовано вченою радою Маріупольського державного університету» звіт подібності/схожості обов'язково аналізується фахівцями відповідної галузі (2-3 представниками кафедри/факультету університету) відповідно до пп. 3-4 цього Положення, про що складається висновок. Висновок фахівців заслуховується на засіданні науково-методичної комісії факультету та надається до переліку документів для розгляду на науково-методичній раді університету.

5.11. Факультети мають право протягом навчального року на безоплатну перевірку навчально-методичних та наукових робіт науково-педагогічних працівників університету, що претендують на отримання грифу «Рекомендовано вченою радою Маріупольського державного університету», у кількості 400 сторінок (275 слів на сторінку).

5.11.1. Повторна перевірка здійснюється на платній основі.

5.12. У разі незгоди з результатами перевірки автор твору, що перевірявся, має право подати апеляцію. Апеляція подається особисто автором твору на ім'я Голови Комісії з питань академічної доброчесності (далі - Комісія) у триденний строк після оголошення результатів перевірки.

У заяві зазначаються особисті дані заявника (П.І.Б.; посада, науковий ступінь / курс спеціальність, факультет, телефон, зміст апеляції, дата та підпис).

Анонімічні заяви чи заяви, викладені в некоректній формі, Комісією не розглядаються. На засідання Комісії запрошується заявник та особа, яка перевіряла твір на виявлення академічного плагіату. Якщо заявник не з'являється на засідання, питання розглядається за його відсутності.

Комісія проводить засідання у триденний строк після отримання заяви. За результатом проведеного засідання Комісія готує вмотивоване рішення у вигляді висновку щодо порушення чи не порушення норм цього Положення. Зазначені висновки носять рекомендаційний характер, подаються ректору для подальшого вживання відповідних заходів морального чи дисциплінарного характеру.

6. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

6.1. Це Положення розглядається на засіданні Науково-методичної ради МДУ, затверджується рішенням Вченої ради МДУ та вводиться в дію наказом ректора.

6.2. Зміни та доповнення до Положення розглядаються на засіданні Науково-методичної ради МДУ, затверджується рішенням Вченої ради МДУ та вводяться в дію наказом ректора.